

MILJÖUTSKOTTETS BETÄNKANDE 1/2000 rd

Regeringens proposition med förslag till lagar om Syöte nationalpark och om ändring av lagen om Jonkerinsalo, Siikavaara, Jaaskamonvaara, Mustanrinnantunturi och Pitsloma natur- skyddsområden

INLEDNING

Remiss

Riksdagen remitterade den 8 februari 2000 en proposition med förslag till lagar om Syöte nationalpark och om ändring av lagen om Jonkerinsalo, Siikavaara, Jaaskamonvaara, Mustanrinnantunturi och Pitsloma naturskyddsområden (RP 196/1999 rd) till miljöutskottet för beredning.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- regeringsrådet Hannu Karjalainen och överinspektör Heikki Korpelainen, miljöministeriet
- överinspektör Heikki Vartiainen, handels- och industriministeriet
- regionchef Arto Ahokumpu, Forststyrelsen
- biträdande direktör Olavi Parpala, Lapplands miljöcentral

- naturvårdschef Eero Kaakinen, Norra Österbottens miljöcentral
- regionplanerare Pentti Merkkiniemi, Lapplands förbund
- regiondirektör Ahti Silvennoinen, Geologiska forskningscentralen
- kommundirektör Pauli Harju, Taivalkoski kommun
- kommundirektör Paavo Pikkuaho, Pudasjärvi kommun även som representant för Posio kommun
- projektsekreterare Olli Turunen, Finlands Naturskyddsförbund r.f..

Dessutom har miljöminister Satu Hassi och handels- och industriminister Sinikka Mönkkäre lämnat in ett gemensamt skriftligt utlåtande och Livo renbeteslag ett skriftligt utlåtande till utskottet.

PROPOSITIONEN

I propositionen föreslås en lag om Syöte nationalpark. Enligt förslaget skall Syöte nationalpark bli en nationalpark som avses i naturvårdslagen och inrättas på statsägda områden i Posio, Pudasjärvi och Taivalkoski kommuner.

När nationalparken inrättas skyddas de viktigaste skogsfjällen, skogarna och myrarna i norra

Österbotten. Samtidigt genomförs en del av det av statsrådet godkända programmet för skydd av gamla skogar i norra Finland. Statsrådet har föreslagit att de områden som ingår i den föreslagna nationalparken skall ingå i Europeiska gemenskapens nätverk Natura 2000. Den mark där Syöte nationalpark föreslås bli inrättad ägs av

staten och har en areal på cirka 29 400 hektar. I samband med lagen om Syöte nationalpark föreslås lagen om Jonkerinsalo, Siikavaara, Jaaskamonvaara, Mustanrinnantunturi och Pitsloma naturskyddsområden bli ändrad. Detta för att

Jaaskamonvaara naturskyddsområde helt och hållet kommer att ingå i Syöte nationalpark.

De föreslagna lagarna avses träda i kraft så snart som möjligt sedan de har antagits och blivit stadfästa.

UTSKOTTETS STÄLLNINGSTAGANDEN

Motivering

Behovet av en ny nationalpark

I motiveringen till propositionen ingår en omfattande förklaring baserad på miljöskyddsaspekter till varför Syöte nationalpark föreslås bli inrättad. I den föreslagna nationalparken ingår skogsfjäll, skogar, myrar på sluttningar och fjällryggar samt bäckar och källor. Området har också en rik fauna. Nationalparken spelar en viktig roll när det gäller att bevara utrotningshotade arter.

På några få undantag när ingår områdena för Syöte nationalpark i statsrådets förslag från den 20 augusti 1998 till Natura 2000. Enligt beslutet om förslaget skall områdena skyddas med stöd av naturvårdslagen (1096/1996). Syöte nationalpark handlar således också om det nationella genomförandet av nätverket Natura.

Enligt uppgifter till utskottet ser regionen nationalparken som en positiv möjlighet att bygga ut turismen. I ett lokalt perspektiv är målet att inrätta en nationalpark som på sikt kan användas för hållbara och skonsamma frilufts- och rekreationsändamål och för turism.

Med hänvisning till Syöteområdets stora naturvärden, det nationella genomförandet av Natura 2000 och fördelarna för det lokala näringslivet anser utskottet det viktigt att nationalparken inrättas. Utskottet tillstyrker därför lagförslagen utan ändringar under de nedan nämnda förutsättningarna.

Malmfyndigheter

I motiveringen till propositionen nämns att sulfidådror med inslag av koppar, nickel och plati-

nametaller har upptäckts i Maaselkä, som ingår i Syöte nationalpark.

Enligt vad utskottet har erfarit har Geologiska forskningscentralen utfört malmletning med lovande resultat i Syöte och Livonjärvi. Åren 1996—1998 gjorde forskningscentralen 32 inmutningar i området, varav nio ingår i den föreslagna nationalparken. Kompletterande undersökningar 1999 visade att det finns en ansevärd malmpotential bestående av nickel, koppar och framför allt platina och palladium. Malmhalten anses på flera ställen vara så stor att gruvdrift lönar sig. För att lokalisera eventuella gruvplatser behövs det lokalprospekteringar inom malmzonerna.

Resultaten från de sista malmprospekteringarna i norra Kajanaland och Syöte var inte klara när statsrådet beslutade om sitt förslag till Natura i Finland. Natura kom följaktligen att omfatta vissa malmrika områden. När propositionen om Syöte nationalpark bereddes gjordes det ingen ny utredning av frågorna kring gruvdriften.

Miljöutskottet anser att utredningarna och malmletningarna inom Geologiska forskningscentralens inmutningar bör kunna fortsätta. Det bör också vara möjligt att starta gruvdrift eftersom den kan vara av stor betydelse för statsfinanserna. Av denna anledning har utskottet noga övervägt olika aspekter på hur en eventuell gruvdrift är förenlig med nationalparken.

När Syöte nationalpark inrättas kommer både bestämmelserna i 10 kap. om Natura 2000 och bestämmelserna i 3 kap. om nationalparker i naturvårdslagen att tillämpas. Båda kapitlen tillåter geologiska undersökningar och malmletning i skyddade områden, förutsatt att den behöriga myndigheten ger sitt tillstånd.

Statsrådet kan ge tillstånd för gruvdrift i ett Naturaområde, om projektet måste genomföras av skäl som är tvingande på grund av ett ytterst viktigt allmänt intresse och det inte finns någon alternativ lösning. På samma grunder har statsrådet rätt att upphäva skyddet för Natura helt eller i begränsad omfattning. I båda fallen måste försämrade naturvärden ersättas. Däremot är gruvdrift förbjuden i naturparker. Om en gruva skall öppnas måste skyddet som regel upphävas genom lag. Gruvdrift har i allmänhet inte så små konsekvenser att skyddet kunde upphävas genom förordning i form av ett regionalt undantag.

Utifrån de ovan nämnda premisserna har utskottet undersökt möjligheten att ändra gränserna för nationalparken för att de befintliga inmutningarna skall kunna lämnas utanför nationalparken. Åtgärden påverkar inte Naturaskyddet för inmutningarna och är även i övrigt ett problem av den orsaken att inmutningarna ingår i nätverket Natura 2000. För de områden som eventuellt lämnas utanför nationalparken ges inget nationellt skydd i samband med Natura 2000. För att det inte skall uppstå konflikter mellan skyddet inom ramen för Natura och det nationella genomförandet bör det samtidigt vidtas åtgärder för att gränserna för Natura skall kunna ändras och ersättningsområden skaffas fram.

Enligt uppgifter till utskottet kommer det att ta flera år till innan utredningarna av möjligheterna att starta gruvdrift blir klara. Därför är det enligt utskottet inte motiverat att i detta läge ändra de föreslagna skyddsgränserna. Syöte nationalpark kan lämpligen inrättas i enlighet med propositionen. För att säkerställa malmletningen och en eventuell gruvdrift föreslår utskottet att riksdagen godkänner ett uttalande (*Utskottets förslag till uttalande*) i samband med lagen om Syöte nationalpark.

I uttalandet förutsätter riksdagen för det första att den förordning som utfärdas med stöd av lagen om Syöte nationalpark skall innehålla ett undantag för respektive områden som direkt medger geologiska undersökningar och malmletning på Geologiska forskningscentralens inmutningar. I detta fall avses med Geologiska

forskningscentralens inmutningar både befintliga och eventuellt nya inmutningar.

För det andra förutsätter riksdagen att statsrådet snabbt vidtar åtgärder i enlighet med bestämmelserna om Natura i syfte att avgöra om gruvdrift får inledas och för att ersätta eventuella försämringar i nätverket Natura, om det blir aktuellt med gruvdrift på inmutningarna. Samtidigt skall statsrådet bereda sig på att lämna en proposition till riksdagen med förslag till nödvändiga ändringar av gränserna för Syöte nationalpark.

Förarbeten

Lagstiftningen om syöte nationalpark har utarbetats på det lokala planet i en arbetsgrupp med representanter för olika aktörer. Enligt uppgifter till utskottet finns det stort stöd på det lokala planet för nationalparken.

Det är viktigt att de lokala intressena är representerade i naturvårdsprojekt och uttrycker sitt stöd för proceduren, menar utskottet. På så sätt kan konflikter mellan naturvärden och den lokala verksamheten undvikas.

Miljöministeriet har ansvarat för den fortsatta beredningen av propositionen. Utskottet har noterat att miljöministeriet och handels- och industriministeriet inte har samarbetat tillräckligt mycket med varandra om propositionen. Enligt utskottet är det också viktigt att centralförvaltningen ser till att aktörerna på det lokala planet får adekvat information från rikspanet.

Åtgärder för att förbättra Syöteområdet

Enligt motiveringen till propositionen kommer det att finnas kvar cirka 670 hektar mark i privat ägo innanför nationalparken. Marken kommer i sinom tid att förvärfvas av staten, i första hand genom frivilliga köp eller markbyten.

Miljöutskottet ställer sig bakom regeringens utgångspunkt för en utveckling av nationalparken. Vidare är det viktigt att få fram markområden som kan ersätta Naturaområdena. Enligt uppgifter till utskottet finns det områden med likvärdiga naturtyper i närheten av Syöte nationalpark.

Förslag till beslut

På grundval av det ovanstående föreslår miljöutskottet vördsamt

att lagförslagen godkänns utan ändringar och

att följande uttalande godkänns:

Utskottets förslag till uttalande

Riksdagen förutsätter att den förordning som utfärdas med stöd av lagen om Syöte nationalpark skall innehålla ett undantag för respektive områden som tillåter geologiska undersökningar och malmletning på Geologiska forsknings-

centralens inmutningar utan hinder av fridlysningsbestämmelserna.

Om gruvdrift blir aktuell på inmutningarna förutsätter riksdagen vidare

— att statsrådet snabbt vidtar åtgärder i enlighet med bestämmelserna om nätverket Natura 2000 i 10 kap. naturvårdslagen i syfte att avgöra om gruvdrift får inledas och för att ersätta eventuella försämringar i nätverket Natura 2000 på grund av gruvdriften och

— att statsrådet samtidigt vidtar åtgärder för att eventuellt ändra bestämmelserna om gränserna för nationalparken i lagen om Syöte nationalpark.

Helsingfors den 14 mars 2000

I den avgörande behandlingen deltog

ordf. Pentti Tiisanen /vänt
vordf. Tytti Isohookana-Asunmaa /cent
medl. Rakel Hiltunen /sd
Susanna Huovinen /sd
Marjukka Karttunen-Raiskio /saml
Tarja Kautto /sd
Esko Kurvinen /saml
Kari Kärkkäinen /fkf

Jari Leppä /cent
Hanna Markkula-Kivisilta /saml
Rauha-Maria Mertjärvi /gröna
Margareta Pietikäinen /sv
Hannu Takkula /cent
Pia Viitanen /sd
Pekka Vilkkuna /cent.

Sekreterare vid sammanträdet var

utskottsrådet Salme Kandolin.